

A nyugat-európai etnoregionális pártok választási sorsa

Gordin, Joseph P.: *The Electoral Fate of Ethnoregional Parties in Western Europe: A Boolean test of Extant Explanations.* = *Scandinavian Political Studies*, 24. vol. 2001. 2. no. 149–170. p.

A tanulmány az etnoregionális (vagyis egy adott földrajzi területen (országgrészen) élő nemzeti kisebbséghez kötődő) pártok választási sikerében fontos szerepet játszó tényezők meghatározására törekszik az ún. Boolean-teszt segítségével. A vizsgálatba hat nyugat-európai országból (Belgium, Finnország, Franciaország, Nagy-Britannia, Olaszország és Spanyolország) összesen 12 pártot vont be a szerző, amelyek választási eredményességét az ún. „IES” („*index of electoral success*”) alapján határozta meg. (Matematikailag ezt az indexet az adott kisebbségi párt eredményének (szavazatok bizonyos %-a) és a választásokon győztes párt választási eredményének hányadosa adja. Értéke 0 és 1 között lehet.)

A kutatások szerint az etnoregionális pártok választási sikere a következő négy tényezőtől függ:

- 1. Kulturális tényező:** ez a kisebbségi nyelv szerepét jelenti, vagyis azt, hogy a saját, a többségtől eltérő anyanyelvvél (és így kultúrával) rendelkező kisebbségek pártjai szerepelnek sikeresen a választásokon. Ennek okát az ún. „defenzív nacionalizmusban” kell keresnünk, vagyis abban, hogy a nyelvileg különálló kisebbségek a (legtöbbször támadó nacionalista) többség nyelvével és kultúrájával szembeni tiltakozás jeleként szavaznak saját pártjukra. S mivel a nyelv a többségtől való elkülönülés, különállás és egyidejűleg a kisebbségi közösségi összetartozás legegyszerűbb és legfontosabb tényezője, ezért kap ilyen nagy hangsúlyt, és ezért játszik ilyen fontos szerepet a saját nyelv a választások kimenetelében.
- 2. Pénzügyi tényező:** itt az adott régió gazdasági erejéről van szó. A gazdaságilag erős országrészeknek ugyanis kisebb szükségük van tőkeimportra, emellett képesek lehetnek az önállóosodásra, a tőkekivitelre és ezáltal akár a politikai függetlenség kivívására is. Ez utóbbinak az elnyerése pedig számos kisebbség legfontosabb célkitűzését jelenti.
- 3. Intézményi tényező:** eszerint az arányos képviselően alapuló választási rendszer kedvezőbb a kisebbségi pártoknak, mint a többségi elven működő (egyéni választókerületek), amely a két-párti rendszereknek (parlamentari válogatás) kedvez.
- 4. Személyi tényező:** ez annyit jelent, hogy a regionális pártok vezetőinek patronázshatalma jelentősen növeli a párt népszerűségét. Az adott kisebbségi párt tagsága és szimpatizánsainak száma ugyanis ugrásszerűen megnő, amennyiben a vezetők karrierlehetőséget tudnak biztosítani a pártba újonnan belépő fiataloknak, illetve ha a párton keresztül olyan forrásokhoz lehet hozzájutni, amelyekhez „kívülállóként” nem.

A vizsgálat ezenkívül azt is kimutatta, hogy az etnoregionális pártok sikeres választási részvételéhez (vagyis ahhoz, hogy az „IES” 0,5-nél nagyobb értéket mutasson) e négy tényező mindegyikének egyszerre kell jelen lennie (logikailag tehát „ÉS” kapcsolat van közöttük). Ez pedig csak három párt esetében történt meg: az olaszországi „*Südtiroli Volkspartei*”, a spanyolországi „*Convergencia i Unió*” és a szintén spanyolországi „*Partido Nacionalista Vasco*” rendelkeztek ezekkel a feltételekkel.

Elmondhatjuk tehát, hogy a kisebbségi pártok választási sikere rendkívül összetett feladatot jelent a pártok vezetői számára, akiknek „etnoregionális vállalkozókként” törekedniük kell a szükséges kulturális, gazdasági, intézményi és személyi feltételek biztosítására.

Vadász Rezső